

VERDERE HERINNERINGEN VAN EEN BUURTBEWONER VAN "HET BLINDEKEN"

Toen ik nog een kleine jongen was aanzag ik de Lente- en de Zomerdagen als de heerlijkste van het jaar.

Als ik 's morgens het huis verliet om naar school te gaan, stond de groentenkar van Benoni reeds in het midden van de straat en naarmate het seizoen vorderde zag men naast de groentekorven ook fruitmanden met aardbeien, rode en witte "tsenuiverkes", kersen, krieken, enz. Benoni was de vriend van alle kinderen en dikwijls kregen wij een handvol kersen of "stekelbezen".

Zelfs naar school gaan leek mij aangenaam. Onderweg keek ik met blijde verwonderde ogen naar de mooie acacia's in volle bloei op het Elizabethpleintje. De Begijnendries was een ware pracht : de witte en roze "kaarsen" van de wilde kastanjabomen in volle bloei en bloemen in alle kleuren van de talrijke heesters.

Op het graspleintje in het midden, naast het monument van Georges Roden-

bach, bloeiden rhododendrons en boven het beeld zelf hingen de lang uitgestrekte takken van een oude magnolia, geladen met grote prachtige wit-roze bloemen, al dit mooie weerspiegeld in een klein ovaal vijvertje. Merels en andere zangvogels zorgden voor een muzikale achtergrond.

Eenmaal door de oude monumentale ingangspoort van de school, volgden wij een klein parkje bloeiende heesters en op de twee speelplaatsen stonden een drietal grote kastanjabomen. Deze bomen beletten ons gedurende de speeltijd iets anders te doen dan braaf, in rang per twee rond een der bomen te wandelen. Er was te weinig plaats en te veel leerlingen (in onze klas alleen al waren wij met een dertigtal).

Iedere klas had zijn boom. Wij hadden aandacht voor de gevallen bloemen, we plukten er de stamper en de meeldraadjes uit en... peuzelden die op. Dat had een licht gesuikerde honingsmaak.

Ook in de klas was het Lente en Zomer. Ik herinner mij nog het 4e studiejaar met de Heer N. Reyns als leraar. Op de vensterbanken stonden aquaria; één met "puiekopkes" om te zien hoe die staartdragende bollekes na enige tijd hun staart verloren, pootjes kregen en mini-kikkertjes werden. Een andere met een koppel levendige stekelbaarsjes. Allemaal vangsten van klasgenoten die wisten waar te gaan vissen.

Daarbij nog enkele bloempotten met geraniums en... met bonen. Deze laatsten om de ontwikkeling van de plantjes na te gaan. Alle leerlingen zorgden voor het onderhoud van deze leerrijke en aangename zaken. Gedurende de periode van overwegend mooi weer gingen wij dikwijls 's namiddags met de onderwijzer op wandel. De "Dikke Boom" (ergens in de Wondelgemse meersen?) was meermaals het doel voor een uitstapje. (Wat is er geworden van deze meer dan honderdjarige prachtige reuzelinde?) Twee van onze klasgenoten waren H. Dhondt en Medo. De eerste was zoon van een bloemist, de tweede kwam van een grafzerkenbedrijf aan de Brugse Vaart. Daar zijn wij ook nog op bezoek geweest.

Soms gingen wij naar Drongen langs de Leie, of naar de Sneppebrug en het Patijntje. Telkens gaven deze wandelingen aanleiding tot uitleg over planten en... tekenen! De Heer Reyns verwittigde ons : "deze namiddag gaan wij op wandel, vergeet uw tekengerief niet."

Ter plaatse gekomen mochten wij gaan zitten om het landschap, enkele bomen of een klein boerderijtje te schetsen.

Een keer, in het 6e studiejaar, zijn wij 's morgens vroeg naar Latem gewandeld, brachten er gans de dag door in de dennebossen en kwamen terug met het oud stoomtrammeke van de Buurtspoorwegen tot aan het standbeeld van Guislain op de Begijnhoflaan.

Wij maakten ook wandelingen in de stad zelf. Zo herinner ik mij zeer goed, altijd met Meester Reyns, de loop van de Leie en de Schelde te hebben gevolgd met een zakkompasje, en die op kaart te hebben overgebracht. Daarbij kwam de nodige uitleg over bruggen, sluizen, binnenschepen en scheepvaart en

handel langs stromen en kanalen.

Een andere keer, voorzien van een landmetersketting, hadden wij de opdracht de 1.000 meter van de Frère Orbanlaan te controleren, langs de muur van het toen nog bestaande Zuidstation, in de schaduw van de prachtige rijen enorme kastanjabomen. Ik ben graag naar de Lagere Hoofdschool voor Jongelingen aan de Begijnendries geweest.

Niet te verwonderen dat ik van kind's af een natuurbewonderaar was en ook gebleven ben. Mijn ouders en mijn moeder voornamelijk hebben mij daarin veel aangemoedigd.

Om niets te vergeten vertel ik nog graag het volgende : Op school kregen alle leerlingen eens twee bons, uitgegeven door het Van Crombrughe's Genootschap. Met deze twee bons, en in ruil ervoor, kreeg ik in het lokaal van de Maatschappij op de Huidevetterskaai twee kleine geraniumplantjes. Na enkele weken (met de Gentse Feesten denk ik) moesten wij de ons toevertrouwde planten terugbrengen naar de BEURS op de Kouter waar een jury de bloemen onderzocht en de prijskamp besloot. Ik was tevreden met een eervolle vermelding.

In de kleine straatjes van onze buurt kon men ook zeer wel het herleven van de natuur bemerken. Tussen de straatstenen groeide zeer snel een soort kort gras, en later een soort mos van diepgroene kleur en zacht als fluweel.

Op de grijze ruwe huismuur verscheen weldra een zeer klein mooi plantje met neerhangende stengels en kleine paarsrode bloempjes. In een Flora vond ik de naam van "Muurleeuwenbek".

Tussen de mussen en de zwaluwen was er ook wel eens een klein zoogdiertje waar alle vrouwen vreselijk bang voor waren, nl. de vleermuis die bij warme avonden rondvloog.

Muggen en vliegen leefden er in overvloed, maar van één insect wil ik wel wat meer zeggen, namelijk van de MEIKEVER. "Meulenirs" op zijn Gents gezeid, meegebracht door de melkboer werden in kartonnen dozen gehouden met een deksel met gaatjes voor de luchtverversing en voorzien van enkele bladeren als voedsel. Het waren redelijk grote, bruine kevers, een drietal centimeter lang. Zij hadden twee soorten vleugels, harde bruine beschermvleugels welke bij het vliegen onbeweeglijk open bleven en doorzichtige echte vleugels. Door hun gewicht waren het lompe vliegers. Wij vonden er ons plezier in hen te doen vliegen met aan een van de pootjes een draad naaigaren gebonden. Wij lieten de "meulenirs" rond ons vliegen, maar dat duurde nooit zeer lang, want zodra een mus het had gezien kwam ze in duikvlucht op ons af en... wij stonden met een eindje naaigaren in ons hand; de ongelukkige meikever was reeds in een of andere dakgoot door een bende tjlpende mussen opgepeuzeld. We namen de meikevers ook mee naar school in een luciferdoosje voor uitwisseling... tot wanneer de meester er kort spel mee maakte.

Huisdieren waren er gelukkig ook. Van paarden sprak ik reeds. Toen waren

de auto's nog zeldzaam, de meeste vrachtwagens en bestelwagens werden nog door paarden getrokken, zoals ten andere de huurrijtuigen, de "taxis" uit die tijd. Als een taxi of een auto in de buurt kwam, kwamen al de bengels uit de straat er rond staan om te kijken.

Veel honden liepen er niet vrij rond, de meesten deden nog dienst als trekdier aan stootkarren; meestal waren het ongelukkige zeer slecht verzorgde dieren. Katten waren er genoeg, en nuttig ook, daar in de meeste huizen konijnen gekweekt werden, en konijnen brachten muizen mee. Katten stierven dus nooit van de honger, al bestond er toen nog geen "whiskas". Nachtelijke katten-serenades die meestal eindigden met luidruchtige kattengevechten stoorden de nachtrust en werden meestal stopgezet met enkele emmers water, vergezeld van een reeks wel gevoelde, donderende Gentse vloeken.

Muizen waren soms een echte plaag, bijzonderlijk als ze het huis konden binnendringen en 's nachts aan het knagen gingen aan een of andere plank onder de latten van de plankenvloer. Grote en kleine muizenvallen waren zeer gewild.

De inwoners van de andere kant van de straat hadden een klein stukje grond en sommigen teelden er wat groenten of aardappels, hielden enkele konijnen of kippen, zo hoorde men soms het kraaien van een haan.

Mijn vader hield ook konijnen en hij had per post cursussen gevolgd over kippen- en konijnenkwekerij met de bedoeling het later op grote schaal te beproeven, maar hij kreeg er nooit het nodige geld voor samen. Op ons klein koerke had hij een zestal hygiënisch goed ingerichte hokken gemaakt (hout en beton) en kweekte hij raskonijnen "blauwe van Beveren" met een blauwgrijze pels. Hij won er een prijs mee in de jaarlijkse prijskamp ingericht door de Maatschappij "Het Neerhof" in de Beurs op de Kouter.

Lente- en zomerdagen waren geschikt voor het kweken van jonge diertjes. Als kind vond ik het heerlijk deze diertjes in hun grijs-blauw nestje te zien groeien en ze te strelen. Ongewenste muizen waren natuurlijk ook van de partij en muizenvallen stonden overal klaar om die pest in bedwang te houden; van totaal uitroeien kon geen sprake zijn. Gevangen muisjes werden gewoon verdrongen in het regenwatervat. Uit medelijden, en als niemand het zag, durfde ik die zo levendige diertjes met hun fonkeiende oogjes redden.

Ik bezat een klein knaagdier, namelijk een wit en zwart Guinea biggetje voor wie ik uit een oud houten kistje een mooi huisje met afneembaar dak had getimmerd.

De werkdag begon vroeg in onze kleine buurt. Reeds rond halfzeven hoorde men de klompen van de werklieden van Pante & Masquelier die naar het werk kwamen. Vele mensen gingen nog op klompen.

Onze smid Triphon begon rond dezelfde tijd orde te brengen in zijn smidse en het dagelijks werk voor te bereiden. Enkele minuten vóór zeven hoorde men reeds enkele heldere hamerslagen op het aambeeld. Daarna was het gefluit

van meerdere stoomfluiten en sirenes van Pante & Masquelier en van andere bedrijven om de werklieden te verwittigen dat het aanvangsuur voor het werk was aangebroken. De drukte begon en er kwam leven in de straatjes.

Na Benoni, die drie maal per week groenten en fruit aan de man bracht met zijn stootkar, bezochten ook andere handelaars hun cliënten in de buurt. De melkboer verscheen de eerste, er waren er twee of drie. De onze kwam dagelijks van Zaffelare met een zware tweewielkar getrokken door een sterk boerepaard. Op de kar zag men enkele grote witmetalen kannen gevuld met volle melk, afgeroomde melk, botermelk en room. Hij bracht ook boter, gezouten of niet, en eieren. Al deze melkboeren kwamen uit dorpen rond de stad, de meeste bereikten Gent langs de Dampoort. Daar werden zij dikwijls gecontroleerd door agenten van de Fraudediensden, want dikwijls werd de melk gedoopt.

Ik herinner mij nog meermaals een eindje te hebben mogen meerijden op de melkboerkar in de buurt. De melk werd uit grote zware kannen geschept met pinten en liters voorzien van een lange rechte staaf om tot op de bodem te kunnen scheppen. Wat mij ook bijgebleven is, is de speciale zure geur op de wagen en de bewegingen van het stappend paard, van hoog gezien.

Naast deze melkboeren zag men ook reeds bestelwagens van het "FLANDRIA"-zuivelbedrijf. Daar kocht men melk in flessen en andere melkproducten. Het was een mooie, wel onderhouden witte bestelwagen op vier wielen, getrokken door een paard en voorzien van een grote koperen bel om de komst van de wagen aan te kondigen.

Enkele BAKKERS brachten ook hun brood van klant tot klant. Deze gebruikten daarvoor een stootwagen waarvan de bak omgetimmerd was tot een grote koffer met vallend deksel. De komst van onze bakker was ook voor mij een aangenaam ogenblik. In mijn neus hangt nog de smakelijke geur van de verse en soms nog warme broden. De koffer, met half opgelicht deksel, was uit niet geverfd hout en er waren meerdere zijdelingse rekken waar de broden netjes waren gerangschikt. Ik kon nooit weerstaan aan de verleiding om de smakelijke, half gebakken kleine korstjes van het brood af te trekken en op te peuzelen. De bakker bracht ook, maar meer op aanvraag, andere producten mee : Krentenbrood, Melkbrood, Bruin brood, Boterkoeken, Mastellen, Pistolets, enz.

Toen reeds zag men industriële bakkerijen in de buurt, samenwerkende maatschappijen zoals "VOORUIT" en "VOLKSBELANG" kwamen regelmatig rond. De meeste mensen betaalden hun brood met "jetons" bij deze maatschappijen. Deze jetons werden op voorhand gekocht om tijd te winnen bij het betalen. De wagens van "Vooruit" en "Volksbelang" waren grote bestelwagens door twee paarden getrokken.

Nog een andere bakker was nu en dan te zien, namelijk een die uit Wetteren kwam met bruin Wetters brood. Zijn rijtuig was een zware boerensjees getrokken door een boerenpaard. Bijna iedere keer kochten wij een brood,

grootmoeder en ik vonden het smakelijk, bijzonderlijk met "smout" bestreken. Grootmoeder had een recept met kruiden om een goede smaak aan het smout te geven.

Maar er bestonden nog andere producten die door de handelaars aan huis gebracht werden. Eens in de week zagen wij de bierhandelaar "Plasschaert" met zijn bestelwagen getrokken door een paard. Bij hem waren enkele soorten bier te verkrijgen, tafelbier op flessen, iets sterkere bieren en limonade en spuitwater. Het toenmalige tafelbier was echt "kleinbier" in flessen met een hefboomstopsel dat zeer dikwijls niet goed afsloot zodat de smaak, al was het maar een zeer flauwe, totaal tenietging en dat wij in de plaats evengoed pompwater hadden kunnen drinken.

Limonade in "chaffarkes" vond ik wel lekker en het was plezant om te openen door een "marbol" in te drukken. Weinig mensen kochten SPA spuitwater. Tafelbier had de voorkeur.

Sterker bier uit gekende brouwerijen als "Meiresonne Goliath" kon men ook kopen. Andere inwoners gingen hun bier halen met een bierkan in "Het Gouden Zulleken" bij Colette op de hoek van de Komijnstraat, dat was iets beter, werd uit een ton afgetapt, maar was verre van de nu lekkere "Stella Artois" of de bruine "Rodenbach".

Om nog van eten te spreken; zeer onregelmatig kwam de palingleurder voorbij. Twee bakken op een kruiwagen en een hangweegschaal. Wij kochten er altijd. Grootmoeder, die lang keukenmeid geweest was bij aristocratische families, kon lekkere paling in 't groen bereiden. Natuurlijk kon ik bij het kopen het "stropen" van de gladde slangachtige vis niet zien, maar vond ze wel heel lekker.

De Garnaalventer kwam ook onregelmatig langs. Hij vervoerde zijn waar in twee grote metalen bakken, een vooraan op de fiets en een achteraan op de porte-bagage. Ik hoor nog zijn muzikale roep "Geernaart... Geerenaart".

Het gebeurde soms dat er veel haring en pladijs gevangen werd. Dan kwamen platte stootkarren in de buurt met een hoop vis gemengd met ijs. Maar de vis trok dikwijls door zijn twijfelachtige geur meer katten aan dan klanten. Ik zie nog deze katten de kar volgen met een loodrechte, stijve staart en altijd gereed om onder elkaar te vechten voor een hapje.

De leurder riep maar "Levende Plaote... Levende vis", maar bij warm weder waren wij toch blij als hij verdwenen was.

In die goede oude tijd was er ook nog zoetwater- en riviervis te bekomen en het gebeurde wel dat er een platte stootkar met "blik" gemengd met ijs in de buurt te zien was. Deze kleine zilveren visjes zagen er zo smakelijk uit dat, als moeder ze vers genoeg vond, wij 's avonds een grote pan gebakken lekkere blieken met frieten naar binnenspeelden.

In de late Zomer waren er kleine groen-roze stoofpeerkes en zure kleine groene stoofappeltjes. Grootmoeder bereidde dan lekkere appelmoes en peerkes met bruine suiker.

Bijna was ik hem vergeten, maar ja, hij kwam niet veel voorbij, en alleen op Zondag als ik mij goed herinner, ook met een kleine stootkar : "Kerrekole". Moeder en ik aten die graag als aperitief. Met een speld moest men het weekdiertje uit de schelp trekken, er was geduld bij nodig.

Maar de leurder die wij als kleine gasten het liefst zagen komen was de "crème-de-glace-marchand". Gedurende de warme zomerdagen kwamen er elke dag minstens drie of vier. Eén kwam met een mooi klein karretje getrokken door een paard. Het karretje was uitbundig versierd met geschilderde kransen en bloemen in "suikerkleuren". De man stond in het karretje onder een soort rechthoekig baldakijn dat steunde op 4 kolommetjes, een op elke hoek van het karretje. Vóór hem was er een grote bak aangebracht, meer dan de helft van de plaats innemend, met middenin 4 potten roomijs : lichtgele vanille, bruine chocolade, roze framboos en groene pistache. De pot werd van de warmte afgesloten door een conisch metalen deksel.

Roomijs werd het meest verkocht onder de vorm van "boekskes", tussen twee dunne rechthoekige wafeltjes aan een "kwartje". Minder in kleine hoormpjes want een half frankske was te duur voor ons... soms als we braaf geweest waren...

Wij hoorden het karretje reeds in de andere straat en liepen snel naar huis om een kwartje uit moeder's porte-monnaie te kunnen krijgen. Het paardje liet bij iedere stap al de garelbelletjes rinkelen en de man zelf blies een deuntje op een viertonig hoorntje. Gans het karretje was versierd met brokjes spiegelglas tussen de gekleurde versieringen aangebracht. Op de twee zijkanten van het karretje waren geschilderde gezichten uit Italië te zien : Napels en de Vesuvius. De meeste roomijsverkopers waren immers Italianen. Andere roomijsleurs hadden een stootkarretje, ook met baldakijn en rijkelijk versierd. Nog anderen kwamen langs met een "Triporteur", een grote bak op 2 wielen, voortgestuwd door een fietsenmechaniek met ketting en pedalen.

Naast al deze voedingswaren bracht men nog veel andere producten aan de man in de straat zelf.

Alle huizen gebruikten steenkolen voor verwarming en koken. Regelmatig kwamen dus ook kolenhandelaars hun waar aanbieden. Ook gedurende de zomer zag men ze dus hun "zakskes kolen" van 50 K° de huizen binnendragen. Zware stootkarren met 2 of 3 "hondenkracht" en grote wagens met 1 of 2 paarden dienden als vervoermiddel. Kolenhandelaar was een lastig werk; de brandstof lag in een hoop op kar of wagen en de kolen moesten eerst in een zak geschept worden, dan op een grote bascuul gewogen, de zak werd dan op de hoge zijkant van de kar geplaatst, de man met een lege zak op het hoofd om zich te beschermen tegen het zwarte kolenstof, nam de zware zak op de schouders en begon met die 50 K° een redelijk lange wandeling door het huis van de klant, want het "koolkot" was op de koer en de man moest door gans het huis met zijn last op de schouders.

Als het regende begon daarna een zware karwei voor de huisvrouw die de zwarte modder nagelaten door de voetstappen van de "Koolmarchand" moest wegdwelen.

Ook samenwerkende maatschappijen zoals "Vooruit" en "Volksbelang" kwamen regelmatig met steenkolen langs.

Van "Petroleum" gesproken. Bijna in ieder huis gebruikte men nog deze brandstof voor verlichting, alleen op het gelijkvloers werd gas gebruikt voor verlichting, op de verdieping was het kaarslicht met de "kissepanne" of petroleumverlichting met de "kijnkee". Enkele mensen hadden in de keuken ook nog een klein petroleumvuurtje als hulpkookmiddel.

De "Petrolmarchand" die elke week in de buurt voorbijkwam had dus zijn vaste klanten. Zijn vervoermiddel : een roodgeverfde tankwagen door een paard getrokken. De cilindrische tank helde lichtjes naar achter toe om de vloeistof permanent voor de kraan te houden die achteraan was aangebracht. Van ver hoorde men reeds de koperen bel rinkelen en kwamen de "petrolkannen" te voorschijn. Niemand hield het lang uit rond de kar, de vieze reuk was niet geschikt voor veel kletspraat onder de huisvrouwen.

Elk kolenvuur of kachel moest iedere morgen aangestoken worden met papier en stoofhout, dat was soms een karwei, vooral met vochtig hout wanneer een massa rook het huis binnendrong. Men gebruikte bij het aansteken kleine korte stokjes en schavelingen. Iedere week hoorde men in de straat de roep "Stoofhijt... Druug... Stoofhijt". De man had een stootkar en, als ik mij goed herinner, verkocht hij zijn waar in emmertjes.

Het hout werd meestal op zolder uitgespreid om het droog te houden. Men kon ook kleine blokjes kopen van 10 à 20 cm lang, meestal bij boeren en per 50 à 100 Kg. Bij ons thuis deed men het zo en ik mocht deze blokjes dan met een kapmes in kleine stokjes klieven... ik ben nog altijd in het bezit van mijn 10 vingers!

En wat gezegd van "wit zand"? Wie zou er nu nog aan denken dat men vroeger rondleurde met zand? De leurder die ook regelmatig zijn waar kwam aanbieden bezat een klein karretje met 1 "ezelskracht". Bij enkele mensen verkocht hij wel een emmertje. Het was gewassen zeezand dat toen op de vloer werd uitgestrooid, bevochtigd om nadien met een borstel te worden opgeveegd zonder stof te maken.

In kleine herbergjes zoals in "Het Gouden Zu!leken" bij Colette bleef de vloer met zand bestrooid en het diende toen ook om de toen nog bestaande "spiegelbakken" te vullen.

Al deze leurders zorgden, vooral 's morgens, voor drukte in de buurt. Deze bedrijvigheid was in onze straat groter dan men zou kunnen denken. Triphon de hoefsmid, zorgde voor de begeleidende muziek met zijn geritmeerde hamerslagen op gloeiend ijzer of aambeeld. Het was eerder een aangenaam zingen dan een geluid. Paarden kwamen aan en af om "besloan" te worden en met nieuwe ijzers en blinkende hoeven terug te gaan.

Dikwijls werd de rust gestoord door de zware wagens voor het bedrijf "Pante en Masquelier". De ladingen zware stalen buizen maakten niet alleen veel lawaai, maar deden ook alle huizen trillen.

Het komen en gaan van de bewoners zelf zorgde ook voor animatie. Het zaterdagse schuren en het overtollig vuil water langs de greppel wegvegen tot in de riool trok alle jongens aan. Luciferdoosjes, stukjes hout, gevouwen papieren schuitjes werden onze zeilboten, kruisers en ontdekkingsreizigers-schepen. En zo komen wij aan de spelen, maar dat is voor een andere keer... Was dat een leven!

Jaime JURDAN
